

5. Гумбольдт В. *Избранные труды по языкознанию*. Москва : Прогресс, 1984. 397 с.
6. Ковальчук М. С. Мовне вираження гендерних стереотипів в українських фразеологізмах та пареміях. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія*. 2019. № 38. Т. 1. С. 24–27.
7. Маслова Ю. П. Мовна реперзентація гендеру. *Наукові записки. Серія Філологічна*. 2009. Вип. 12. С. 224–233.
8. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей. Словник-довідник. Київ : Наукова думка. 2005. 334 с.
9. Ставицька Л. О. Гендерна лінгвістика : українська перспектива. *Українська мова*, 2004. № 3. С. 58–66.
10. Пушкарёва Н. Л. Гендерная лингвистика и исторические науки. *Этнографическое обозрение*. 2001. № 2. С. 91–101.

Анотація

Топчий Лариса. *Способи маркування гендерної культури в українській фразеології*

Статтю присвячено дослідженню репрезентації таких констант в українській лінгвокультурі, як «фемінінність / маскуліність». Приділено увагу питанню їх репрезентації мовними засобами. Виявлено мовні експлікації чоловічих і жіночих культурних концептів у фразеологізмах та пареміях української мови.

Ключові слова: *гендер, стать, фразеологізми, паремія, фемінінність, маскуліність.*

Summary

Topchy Larysa. *Ways of Marking Gender Culture in the Ukrainian Phraseology*

The article is devoted to the study of the representation of such constants in the Ukrainian linguistic culture as «femininity / masculinity». Attention is paid to the issue of their representation by linguistic means. Language markers of explication of male and female cultural concepts in phraseological units and paremias of the Ukrainian language are revealed.

Key words: *gender, gender, phraseological units, paremia, femininity, masculinity.*

DOI 10.31909/2663-7103.2020-(7)-15

УДК 821.09-14

Лілія Фоміна

(м. Ізмаїл)

МОДУСИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ АВТОРСЬКОГО «Я» В ЛІРИЦІ ВОЛОДИМИРА РЕВИ

У когорті митців слова Придунав'я ізмаїльський поет Володимир Рева виокремлюється високою продуктивністю творчої діяльності та вродженою

здатністю поєднувати в органічному художньому синтезі національне та загальнолюдське начало буття. Його авторське «Я» оприявнює українськоцентричну та антропологічну моделі, репрезентуючи широкий спектр національної проблематики та пристрасно гуманістичну естетику.

Означена риса ідіостилію поета рельєфно прочитується в усіх його семи збірках віршів і поем: «Семизір'я» (Ізмаїл, 2005); «Повернення журавлів» (Ізмаїл, 2006); «Добро заволодіє світом» (Ізмаїл, 2007); «Сонети. Поєми» (Ізмаїл, 2008); «Все на землі» (Ізмаїл, 2009); «Обітниця любові» (Київ, 2013); «Каміння спотикання» (Ізмаїл, 2014). Навіть перелік творчих здобутків митця «спонукає до потреби активізації дослідницької уваги до його постаті» [16, с. 112]. І річ не лише у великому за обсягом доробку. А. Мазур у передмові до збірки «Обітниця любові» з цього приводу зазначає: «Дивує невичерпний творчий потенціал автора, мудрий погляд на життя, широкий діапазон жанрового розмаїття, самобутній, оригінальний стиль» [6, с. 8]. Декодування природи цього стилю неможливе без урахування особливостей форм вираження авторської свідомості. Адже поет відкрито позиціонує у своєму ліричному наративі авторське «Я» – особистісне, мистецьке, громадянське. Свідченням цього є чітко окреслена суб'єктна сфера його авторського тексту.

Інтенційний простір художнього світу віршів і поем В. Реви окреслений ним самим у лаконічно вичерпних особистісних світоглядних пріоритетах, котрі формують ідейно-змістові координати його художньо-естетичної системи: «*Ти мій світогляд, Україно, / моя надія і душа*» [9, с. 147]; «*Людина і добро – у цьому суть, / це нам покликання найвище*» [9, с. 91]. Відтак вивчення специфіки творчої самопрезентації поета виводить на з'ясування особливостей індивідуальної манери, *актуалізуючи* в такий спосіб його мистецьку ідентичність у літературному ландшафті Придунав'я. *Метою* статті передбачено з'ясування основних складових авторського «Я» в художньому світі В. Реви як маркерів його творчого самовираження.

Досліджуючи означений темою статті аспект поезики ізмаїльського автора, узагальнюємо ті здобутки українського літературознавства (М. Кодак, Л. Копейцева, В. Смілянська та ін.), котрі надаються як методологічні підстави для інтерпретації створеної ним авторської картини світу. Поєднуючи літературознавчий, лінгвістичний, культурологічний, психологічний тощо інструментарій, аналізуємо в ліриці поета найфункціональніші форми самопрезентування, виявляємо міру співвіднесення світоглядно-естетичних пріоритетів митця та його творчої ідентичності, що зазвичай виражається через різні моделі авторського «Я».

В. Рева – яскрава й вельми колоритна творча особистість, яку легко атрибуувати за його авторським «Я». В. Гресь (татарбунарський поет, журналіст, педагог, близький приятель-однодумець) зазначає, що вірші ізмаїльського митця слова «виліплені рукою і серцем талановитої людини» [2, с. 3]. Його поетичний профіль визначають «філософічність, широке коло культурологічних асоціацій, поєднання дошкульної сатири з дотепним гумором. Водночас він проникливий і ліричний, медитативно заглиблений у

внутрішній світ» [7, с. 91]. Суб'єктивний план лірики поета формує художню ауру на зразок особистого часопростору, що прочитується і на змістовому, й на формальному рівнях авторського тексту.

Оприявлення особистісного «Я» в різних контекстах творів В. Рєви наближає читача до біографічного автора, подає всебічну інформацію про естетичні взорування та етику буття, духовний світ і моральні принципи, погляди на істинну сутність слова: «*І я почув священне Боже слово, / я дихаю, я завше ним живу...*» [11, с. 57]; «*Спасибі, Господи, спасибі, / – я народився в Україні*» [10, с. 79]; «*Я дав обітницю любові / до тебе, материнська мово...*» [10, с. 9]; «*Я не забув Тарасові шляхи...*» [9, с. 8]; «*Я збережу апостольські сакви, / наповнені любов'ю і піснями*» [11, с. 46]; «*Я жив в оточенні олжі / і винен тим, що у в'язниці / не животів...*» [11, с. 120]; «*Під натиском важких вітрів / я вистояв на видноколі...*» [10, с. 15]; «*А я тебе благословляю – / поки люблю, поки кохаю...*» [11, с. 86].

Частотне використання парадигми особового займенника, що в кожному разі виходить поза межі суто граматичного сенсу, презентує в художньому світі В. Рєви суб'єкту форму власне автора, оприявнюючи його концепцію буття. Чітка позиція ліричного суб'єкта у тексті створює в уяві читача ілюзію ототожнення з «реальним» (біографічним) автором. Однак навіть у глибоко особистісних рефлексіях митця автентичне авторське «Я» стає модусом «іншого», виразником «чужої свідомості» (М. Бахтін), оскільки біографія (автобіографія), за всієї своєї індивідуалізованості, «не є тільки продукт суто одного індивіда, але є продуктом і водночас фактом культури даного соціуму» [1, с. 221]. М. Кодак з цього приводу зауважував «ймовірні незбіги авторської свідомості (творчої поведінки) і буденної психології індивіда, котрий такий збіг може навіть культивувати» [4, с. 5].

Разом з тим, у ліриці В. Рєви виразно проступають різні форми присутності біографічного автора, що виявляються насамперед через особистісне (авторське) сприйняття та відтворення світу, зображення ліричного героя, чий відчуття й переживання часто співпадають з його власними інтенціями. Однією з таких форм виявлення біографічного автора у творчості В. Рєви стала його націєцентричність як факт авторської свідомості, ознака художнього мислення, вагома грань світогляду.

Загальновідомо, що в історії української літератури «завжди гостро поставали (та й постають) проблеми репрезентації національної історії та культури. Значною мірою вони пов'язані з національним художнім досвідом» [15, с. 89]. Творчість митців українського Придунав'я – яскраве тому свідчення. Сутнісні аспекти їх національної ідентичності текстуалізує історіософська концепція, структурована національною історією, літературою, мовою, традиціями. З огляду на таку змістову іманентність, Г. Райбедюк кваліфікує художню історіософію поетів Придунав'я як «культурософію, що її переконливо доводить синтетичний характер інтертекстуального поля придунайського тексту» [8, с. 58].

Творчість В. Рєви в цьому сенсі претендує на особливий статус, оскільки серед активних центрів, довкола яких обертається художній світ митця, є культура, що визначає сутнісну ознаку його світовідчуття. Важливим аспектом авторського «Я» поета вважаємо його культурологічне, передовсім, літературне творче виявлення, що пов'язує образ автора з відбором і синтезом художніх текстів інших письменників, уведених до сюжетики власних творів. Літературними «персонажами» творчої парадигми В. Рєви виступають знакові постаті української духовності – від Г. Сковороди, Т. Шевченка, Лесі Українки до В. Стуса й М. Вінграновського. Це означає, що поет «надає особливої ваги проблемі утвердження культурного націєпростору» [16, с. 111]. У загальній концепції націєохоронного етосу його авторської гіпотези буття особливу роль відведено пасіонаріям народу, історичним хранителями його культурних цінностей, духовним провісникам майбутнього. Так, у вірші «Мої вітання, побратиме...» поет створює «віртуальний Парнас, апелюючи до постатей, котрі в культурно-історичному поступі українства були не тільки літературними, але й морально-етичними гарантами національних скарбів народу» [8, с. 62]:

*Ідуть Грушевський і Шевченко,
Як Геркулесові стовпи,
Ідуть Світличний і Руденко
На хвилях нашої доби [11, с. 130].*

Індивідуальною особливістю самототожності В. Рєви-поета є кореляція «Я»-українськоцентричного та «Я»-антропологічного модусів презентації авторського «Я». Л. Рєва-Лєвшакова (літературознавець, донька митця) підкреслює, що творча екзистенція митця «створює загальний образ автора й виражає його ліричне “Я”, котре ліричним визначається за жанром. Насправді ж воно є поетичною експресією передачі больових відчуттів справедливої людини, що глибоко переживає за інших, вболіває за інших, вболіває за народ, за свою землю» [12, с. 77]. Поет добре усвідомлює, що істинний митець «повинен бути таким, кому нестерпно болить Україна. І майбутнє Вітчизни за такими людьми, які на її вівтар кладуть своє життя» [2, с. 4]:

*Я так люблю тебе, країно,
як жінку золотої вроди,
як матір княжої породи –
піду з тобою до загину.
Державо сонця! Україно! [10, с. 69].*

Фундаментально стабільним для авторського «Я» В. Рєви є націєохоронний етос, опертий на глибинні духовні та ментальні пріоритети українства, вироблені впродовж століть моральні вартості та святощі народу. Його пристрасно гуманістична естетика, пасіонарна енергія слова засновані на усвідомленні залежності сутності людини від укорінення в «батьківщину як ґрунт» (М. Гайдеггер). Слово поета пробуджує у читачів «почуття національної свідомості в боротьбі за справді нову Україну проти сучасного нікчемного і підлого життя, проти її ворогів, які “чорною сараною” осіли скрізь і всюди і пожирають все живе навколо. І наймогутнішою, найнебезпечнішою зброєю

проти цього зла для поета є його чесне і правдиве перо» [2, с. 4]. У душі Шевченкових інвектив він таврує лжепатріотизм і психологію меншовартості частини українства, що в історичному поступі завжди стояли йому на заваді «збутися в народ». Особливо гостро резонують ці проблеми в поемі «Поле провидіння», викривальний пафос якої підсилюють рядки Кобзарєвого послання «І мертвим і живим ...», що їх взято за епіграф до твору. Інвективні тональності увиразнює наскрізна риторика тексту, в якому «проявляється людська гідність поета, його непримиренність щодо панівних у сучасному суспільстві нечеснот» [12, с.78]:

*Добропорядні громадяни,
Чи ви і справді подурили,
що топчете святі могили
і щось белькочете, як п'яні?
Де совісність і правдолюбство?* [10, с. 167].

Категорія «правда» в її шевченківському трактуванні («образ Божий багном не скверніте...») визначає один із провідних мотивів творчості поета, структурує образну систему його творів, іманентні ознаки ідіостилю, зокрема «відверте неприйняття вседозволеності, агресивного цинізму й аморальності, відверте заперечення бадьорої римованої публіцистики та кон'юнктурних трафаретів» [7, с. 91].

В особистому самоозначенні В. Рева зізнавався: «Якщо є Божа іскра таланту, то вона спонукає до праці, запалює натхнення і зігріває сумління. Не можна бути вільним і рабом водночас» [9, с. 3]. В його авторському «Я» озивається дух вільнолюбного українського народу, що в національній літературно-фольклорній традиції осмислений і художньо презентований у наскрізному концепті «свобода» «як сутності істини буття і як фундаментального екзистенціалу в поезії Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко» [3, с. 247]. Поет апологетизує правдборчі мотиви в багатьох віршах, апелюючи до художнього естетичного й буттєвого досвіду попередників і сучасників. Яскравою художньою ілюстрацією може бути його «Сонет свободи»:

*... Раділа ліра.
За тих, хто вогнище борні
приніс, як сонце по весні,
хто розтопив льоди зневіри* [11, с. 15].

Художньо реалізована українськість авторського «Я» В. Реви за типом екзистування типологічно близька до модусу розуміння національного сенсу, що його утверджував шістдесятник М. Вінграновський. Національна іманентність є питомою рисою його ідіостилю і «становить емотивно-ментальну основу творчості, визначає семантику й тональність віршів, формує особливо значущі структурно-функціональні рівні художнього тексту» [17, с. 421]. Невипадково В. Рева присвячує своєму кумирові спеціальний «Сонет Миколі Вінграновському», в якому згадує про драматичні сторінки його цькування за націоналізм: «Вас заплювали українофоби, / та вірші розліталися

повсюду...» [11, с. 32]. Національне як самобутнє обом поетам бачиться «тим фундаментом, на якому можна було зводити “новий світ”, наближений до ідеального, де людині гарантовано буде збереження своєї індивідуальності й вільної самореалізації» [14, с. 14].

У тематичному спектрі творчості В. Рєви виступає «правдива інтерпретація національної історії. Звідси наскрізний мотив пам'яті, щільно пов'язаний із темою істинного патріотизму» [7, с. 91]. У творах цієї проблематики відчувається особистий біль поета за кожную людину, за народ: «Тебе загнали в підворотні, / в казарми, тюрми, табори...» [9, с. 147]. Індивідуальне «Я» поета невіддільне від національної історії, осмислення своєї присутності у світі й особистої відповідальності за нього, відчуття власної вини за вікові національні трагедії:

*Простіть мені, Тарас Шевченко,
прости мені, Василю Стус... [9, с. 147].*

Індивідуальне «Я» В. Рєви, як видно, є антропологічно-персоналістським маркером тексту. Автор у більшості творів поета стає ключовою семантичною фігурою, виступаючи не лише суб'єктом, але й об'єктом художнього відображення, синтезуючи, з одного боку, власний (біографічний, особистісно-психологічний, естетичний) та соціокультурний (колективний, літературний) досвід. Авторське ж «Я» найчастіше проявляється в аспекті взаємин суб'єкта й об'єкта творчості. За словами В. Смілянської, форми вираження «Я» письменника в тексті визначаються ступенем об'єктності, тобто «наскільки суб'єкт виступає не лише суб'єктом, а й об'єктом зображення», а також «зовнішньою чи внутрішньою позицією щодо зображеного» [13, с. 5]. В поезії В. Рєви психологічна дистанція між особистісним «Я» і авторським «Я» мінімалізується, оскільки зменшується відстань між «Я» (авторським) і «Ми» (колективним), індивідуальним світоглядом митця та народним світоглядом. Найчастіше ця ознака виявляється у творах патріотичного змісту («Молитва за Україну», «До Дня незалежності (славень)», «Привітаймо рідну землю», «Я так люблю тебе, країно», «Шукаю тебе, Україно» та ін.), смислове поле яких структурує синтезування індивідуального «Я»-поета з колективним «Ми»-народу. Авторське «Я» тут не просто ототожнюється з колективним «Ми». Поет мислить себе невід'ємним від народу, а його аксіологічне «Я» виражає національну сутність, невіддільність від духовної традиції українства, його глибокої релігійності:

*Ми зростали дужі і пригожі
У колисці княжої Русі.
Підіймаймось у послузі Божій
До вершин духовної краси [9, с. 156].*

Різні конфігурації, що виступають змістовою стороною авторського «Я» В. Рєви, мають граничну соціальну (насамперед, національну) визначеність. Їх експлікація актуалізує загальну персоносферу авторського тексту митця. Автопсихологічний суб'єкт його лірики включений у буття нації, до певної міри асимілюється з нею. Національна визначеність ліричного суб'єкта, що

конститує авторське «Я», реалізується через домінантні образи-концепти, які допомагають йому «виразити свої особистісні, суб'єктивні чуття, спрямовуючи їх у сферу загальнолюдських пристрастей і поривань» [5, с. 123]. Йому в житті й у творчості за пріоритети правлять базові гуманістичні цінності українства, зафіксовані народним світоглядом, зокрема, апологія морального начала, кодифікована концептом «добро».

Симптоматичною в цьому плані є символічна назва збірки «Добро заволодіє світом». В невеликій передмові, що її можна кваліфікувати як автокоментар, поет пише: «... я намагався відтворити свій настрій серцебиття у пориваннях вберегтися від заполітизованого, невситимо споживацького часу, який у супрязі з брехнею, підступністю, фарисейством і злом розкошує наступально [...] На противагу цьому гравітаційне поле моєї творчості засівалось співчуттям до людського горя, милосердям до ближнього, повагою до духовної краси» [9, с. 3]. Авторське «Я» поета «не може змиритись із баченим» [12, с. 78]. В художньому просторі його віршів і поем пульсує дух шевченківського людинолюбства – як невтихаюче бажання добра, як потреба світла, здатного здолати темряву Хаосу: «*Невже Добро не виштовхає зло / на звалище для мотлоху й сміття?*» [11, с. 56].

Важливою формою присутності «слідів» біографічного автора у творчості В. Реви є його художня мова як факт авторської свідомості. Її функціонування як цілісної естетичної системи значною мірою забезпечується активністю авторського «Я», що його оприявнюють також фольклорні та біблійні інтертекстуальні реляції. Їх комплексне вивчення окреслює одну з магістральних ліній подальшого дослідження суб'єктної сфери віршів і поем В. Реви як важливого напрямку виявлення особливостей його творчого самовираження, граней мистецької ідентичності.

Список використаної літератури:

1. Гончаренко М. І. Автобіографія як біографічне джерело. Українська біографістика : зб. наук. праць. Київ : Ін-т біограф. досліджень Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського, 1999. Вип. 2. С. 221–227.
2. Гресь В. «*Віршам мій вимірюється час...*». Рева В. А. *Обітниця любові*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. С. 3–7.
3. Іванишин П. В. Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко : монографія. Київ : Академвидав, 2008. 392 с.
4. Кодак М. П. Авторська свідомість і класична поетика : монографія. Київ : ПЦ «Фоліант», 2006. 336 с.
5. Копейцева Л. П. Проблема автора та авторської позиції в сучасному літературознавстві (на матеріалі творчості Миколи Вінграновського). *Літературний твір як структурний елемент художньо-філософської концепції світу*. Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. С. 116–133.
6. Мазур А. Поезія чувств. Рева В. А. *Обітниця любові*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. С. 8.

7. Поміж Дунаєм і Дністром. *Серія «Поезія Буджака»*. Випуск 1. / упор. Райбедюк Г. Б. Ізмаїл : Ірбіс, 2020. 140 с.
8. Райбедюк Г. Б. Інтертекстуальна парадигма художньої історіософії українськомовних поетів Придунав'я. *Наука і освіта українського Придунав'я : виміри, виклики, перспективи : колективна монографія укр. та англ. мовами / За ред. Я. Кічука; відп. ред. Л. Циганенко*. Ізмаїл : РВВ ІДГУ-СМИЛ. 2020. С. 56–78.
9. Рева В. А. Добро заволодіє світом : *Поезія*. Ізмаїл : СМІЛ, 2007. 196 с.
10. Рева В. А. *Обітниця любові*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 144 с.
11. Рева В. А. *Сонети. Поєми*. Ізмаїл : СМІЛ, 2008. 164 с.
12. Рева-Лєвшакова Л. В. Ліричне «Я» поета Володимира Реви. *Філологічні діалоги : Збірник наукових праць*. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2018. Вип. 5. С. 75–79.
13. Смілянська В. Л. *Стиль поезії Шевченка (суб'єктна організація)*. Київ : Наукова думка, 1981. 255 с.
14. Тарнашинська Л. Б. Українське шістдесятництво : профілі на тлі покоління (*історико-літературний та поетикальний аспекти*). Київ : Смолоскип, 2010. 632 с.
15. Томчук О. Ф. Національна ідентичність у творчості ізмаїльського поета Михайла Василюка. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Філологічні науки»*. Вип. 44. С. 89–97.
16. Фоміна Л. Г. Інтертекстуальні джерела творчості ізмаїльського поета Володимира Реви. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Філологічні науки»*. Вип. 44. С. 111–119.
17. Фоміна Л. Г. Національний код поезики М. Вінграновського. *Література. Фольклор. Проблеми поезики : збірник наукових праць*. Київ : Акцент, 2007. С. 489–500.

Анотація

Фоміна Лілія. Модуси презентації авторського «Я» в ліриці Володимира Реви

У статті з'ясовуємо форми присутності автора як суб'єкта художньої діяльності в ліричному нарративі ізмаїльського поета Володимира Реви, виявляємо складові суб'єктної сфери його тексту. Основну увагу акцентуємо на характеристичні українськоцентричної та антропологічної моделей авторського «Я» митця, досліджуємо індивідуальні форм його творчого самовираження.

Ключові слова: *Володимир Рева, текст, суб'єкт лірики, автор, інтенція, самототожність, самопрезентація, авторська свідомість.*

Summary

Fomina Liliia. Presentation modes of the author's «I» in Vladimir Reva's lyrics

In the article, we figure out the forms of the author's presence as a subject of artistic activity in the lyrical narrative of the Izmail poet Vladimir Reva, we reveal the

components of the subjective sphere of his text. We focus on the characteristics of the Ukrainian-centered and anthropological models of the author's «I» of the artist, and explore the individual forms of his creative self-expression.

Key words: *Vladimir Reva, text, subject of lyrics, author, intention, self-identity, self-presentation, author's consciousness.*

DOI 10.31909/2663-7103.2020-(7)-16

УДК 81'271

Ірина Циганок, Марина Іванова

(м. Ізмаїл)

ЕТИКЕТНІ ФОРМУЛИ В УКРАЇНСЬКІЙ, БОЛГАРСЬКІЙ ТА РУМУНСЬКІЙ МОВАХ

Історія вивчення одиниць мовного етикету становить приблизно півтора століття. Як об'єкт різноаспектного наукового дослідження вони цікавили таких дослідників, як Н. Плющ [9], Н. Баландіна [1], Е. Ветрова [3], Ф. Прилипко [10], О. Миронюк [8], В. Литовченко [7], С. Богдан [2], М. Стельмахович [12], М. Жовнір [4], С. Сабліна [11], Д. Жук [5] та ін.

На думку С. Сабліної, «інтерес до мовного етикету глибоко науковий, пов'язаний з проблемою спілкування, викликаний як досягненнями теоретичної лінгвістики, так і суміжних із нею наук: психолінгвістикою, соціолінгвістикою, етнолінгвістикою, паралінгвістикою. Сучасний комплексний підхід до проблем мовного етикету, що враховує дані усіх згаданих галузей, дозволяє по-новому розглядати особливу систему стійких формул спілкування, яку позначають терміном *мовний етикет*» [11]. Його заведено розуміти як «систему стійких формул спілкування, рекомендованих суспільством для встановлення мовленнєвого контакту співрозмовників, дотримання спілкування у виразній тональності відповідно до їх соціальних ролей і рольових позицій відносно один одного в офіційних і неофіційних позиціях» [6, с. 340].

У сфері функціонального синтаксису – за спостереженням Ф. Прилипка – використовують різні терміни для позначення одиниць такого типу: стійкі фрази, стійкі речення, комунікативні формули, рутинні формули, приказки (Т. Осипова), слова-речення (В. Виноградов, П. Дудик, Н. Валгіна), лексикалізовані вислови (Н. Шведова), вигуківі фразеологізми (П. Дудик, Н. Бабич, О. Кунін), комунікативи (І. Шаронов, О. Кожина), комунікати (Н. Гуїванюк, С. Єрмоленко, С. Бибик), комунікеми (В. Мелікян, А. Чугуй), метакомунікати (Г. Почепцов), релятиви (Г. Валімова, Д. Квеселевич), неподільні речення [10]. На думку дослідника, «лінгвісти виділяють від п'яти до п'ятнадцяти формул мовного етикету. При цьому ядерними є етикетні комунікеми привітання, вибачення (перепросин), прохання, прощання. Дослідження розширюють перелік цих різновидів: комунікеми привертання